

SVEA HOVRÄTT
Patent- och
marknadsöverdomstolen
Rotel 020109

PROTOKOLL
2017-11-09
Föredragning i
Stockholm

Aktbilaga 3
Mål nr PMÖÄ 9698-17

RÄTTEN

Hovrättslagmannen Christine Lager, hovrättsrådet Kerstin Norman, referent, och
tf. hovrättsassessorn Erik Hellsten

FÖREDRAGANDE OCH PROTOKOLLFÖRARE

Föredraganden Christian Ekmer

PARTER

Klagande

1. PO Söderberg & Partner AB, 556659-9964
Box 7785
103 96 Stockholm

2. S & P Assurans AB, 556859-2496
c/o PO Söderberg & Partner AB
Box 7785
103 96 Stockholm

3. S & P Assurans Offentlig AB, 556869-1363
c/o PO Söderberg & Partner AB
Box 7785
103 96 Stockholm

4. S & P Underwriting Agency AB, 556686-1984
Box 3145
169 03 Solna

5. Söderberg & Partners Insurance Consulting AB, 556707-7648
Box 7807
103 96 Stockholm

Ombud för 1–5: Advokaterna J.C. och F.S. samt jur.kand. K.A.

Motpart

Konkurrensverket
103 85 Stockholm

Dok.Id 1377273

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2290 103 17 Stockholm	Birger Jarls Torg 16	08-561 670 00 08-561 675 00	08-561 675 09	måndag – fredag 09:00–15:00
		E-post: svea.hovratt@dom.se www.patentochmarknadsoverdomstolen.se		

SAKEN

Avvisat överklagande

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Patent- och marknadsdomstolens beslut 2017-10-12 i ärende nr PMÄ 12912-17

På ansökan av Konkurrensverket beslutade Patent- och marknadsdomstolen den 30 mars 2017 att Konkurrensverket skulle få göra en s.k. platsundersökning enligt 5 kap. 3 § konkurrenslagen (2008:579) hos bl.a. PO Söderberg & Partner AB, S & P Assurans AB, S & P Assurans Offentlig AB, S & P Underwriting Agency AB, och Söderberg & Partners Insurance Consulting AB (fortsättningsvis benämnda S&P).

Genom det nu överklagade beslutet avvisade Patent- och marknadsdomstolen S&P:s överklagande av Konkurrensverkets beslut den 20 september 2017 att under genomförandet av platsundersökningen kopiera vissa närmare angivna handlingar.

S&P har yrkat att Patent- och marknadsöverdomstolen ska upphäva Patent- och marknadsdomstolens beslut och återförvisa målet till Patent- och marknadsdomstolen för prövning i sak. S&P har även yrkat att Patent- och marknadsöverdomstolen ska besluta att Konkurrensverkets beslut den 20 september 2017 om kopiering av handlingar tills vidare inte får verkställas (inhibition).

S&P har till stöd för sina yrkanden åberopat samma grunder i Patent- och marknadsöverdomstolen som i Patent- och marknadsdomstolen.

Efter föredragning fattar Patent- och marknadsöverdomstolen följande

BESLUT (att meddelas 2017-11-20)

1. Patent- och marknadsöverdomstolen ger prövningstillstånd.
2. Patent- och marknadsöverdomstolen avslår överklagandet.

Skälen för beslutet under punkten 2

I 7 kap. 1 § första stycket konkurrenslagen regleras genom en uttömmande uppräknning vilka beslut av Konkurrensverket som får överklagas till Patent- och marknadsdomstolen. Som Patent- och marknadsdomstolen funnit är ett beslut om att vidta åtgärder enligt 5 kap. 6 § konkurrenslagen, i detta fall att ta kopior av handlingar, inte ett beslut som rör en fråga som enligt bestämmelsen i 7 kap. 1 § första stycket konkurrenslagen får överklagas till Patent- och marknadsdomstolen. I 7 kap. 1 § andra stycket konkurrenslagen anges att andra beslut av Konkurrensverket än de som träffas av första stycket inte får överklagas.

S&P har hänvisat till att det oavsett överklagandeförbudet i 7 kap. 1 § konkurrenslagen följer av direkt tillämplig Europarätt (Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna) och EU-rätt att Konkurrensverkets kopieringsbeslut får överklagas.

Frågan uppkommer därför om det är Patent- och marknadsdomstolen eller allmän förvaltningsdomstol som är behörig att pröva frågan om det föreligger en rätt för S&P att överklaga Konkurrensverkets kopieringsbeslut till Patent- och marknadsdomstolen enligt EU-rätten eller Europakonventionen. I denna del gör Patent- och marknadsöverdomstolen följande bedömning.

Patent- och marknadsdomstolen är en särskild domstol i den mening som bl.a. avses i 10 kap. 17 § första stycket 1 rättegångsbalken. Patent- och marknadsdomstolen är exklusivt behörig att pröva mål och ärenden enligt vad som anges i respektive materiell lagstiftning. Det finns visserligen en bestämmelse om domstolens verksamhetsområde i 1 kap. 4 § lagen om patent- och marknadsdomstolar, men den är endast formulerad som en upplysningsbestämmelse som hänvisar till vad som föreskrivs i respektive materiell lagstiftning. (Se prop. 2015/16:57 s.150-152, 168-171 och 290-291.) Såvitt gäller behörigheten att pröva Konkurrensverkets beslut följer den alltså av 7 kap. 1 § konkurrenslagen.

Enligt 1 § förvaltningslagen (1986:223) gäller förvaltningslagens bestämmelser för bl.a. förvaltningsmyndigheters handläggning av ärenden. Som utgångspunkt regleras alltså handläggningen hos Konkurrensverket av förvaltningslagens bestämmelser. Enligt 22 a § förvaltningslagen överklagas en förvaltningsmyndighets beslut hos allmän förvaltningsdomstol. Av 3 § första stycket förvaltningslagen följer emellertid att om en annan lag eller förordning innehåller någon bestämmelse som avviker från förvaltningslagen så ska den bestämmelsen gälla. En sådan bestämmelse är den redan angivna bestämmelsen i 7 kap. 1 § första stycket konkurrenslagen enligt vilken beslut av Konkurrensverket i vissa angivna frågor får överklagas till Patent- och marknadsdomstolen. Av 7 kap. 1 § andra stycket följer, som också redan nämnts, att övriga beslut som Konkurrensverket fattar med stöd av konkurrenslagen inte får överklagas.

Rätten till domstolsprövning enligt Europakonventionen kan medföra att överklagandeförbud i svensk rätt behöver sättas åt sidan. Att notera i detta sammanhang är bestämmelsen i 3 § andra stycket förvaltningslagen. Av paragrafen följer att bestämmelserna om överklagande i förvaltningslagen alltid ska kunna tillämpas om det behövs för att tillgodose rätten till domstolsprövning av civila rättigheter eller skyldigheter enligt artikel 6.1 i Europakonventionen. Vid förvaltningsmyndigheters beslut i ärenden som innefattar en prövning av sådana rättigheter och skyldigheter följer alltså av bestämmelsen en rätt till domstolsprövning enligt den förvaltningsrättsliga processordningen, även i de fall där det finns ett överklagandeförbud av det aktuella myndighetsbeslutet i en annan lag eller förordning.

Det sätt på vilket lagstiftaren valt att konstruera bestämmelsen i 7 kap. 1 § konkurrenslagen om överklagande av Konkurrensverkets beslut – dvs. att alla beslut som får överklagas enligt konkurrenslagen ska överklagas till Patent- och marknadsdomstolen – ger vid handen att avsikten har varit att ge Patent- och marknadsdomstolen exklusiv behörighet att överpröva beslut som fattas av Konkurrensverket med stöd av konkurrenslagen. Lagstiftaren har alltså inte valt att vissa beslut enligt konkurrenslagen ska kunna överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Det är också tydligt att det kopieringsbeslut som S&P vill ha möjlighet att överklaga är ett beslut som fattats av Konkurrensverket med stöd av konkurrenslagen. Av dessa skäl finner Patent- och

marknadsöverdomstolen att Patent- och marknadsdomstolen, och därmed också Patent- och marknadsöverdomstolen, är behörig att pröva frågan om överklagbarhet av Konkurrensverkets beslut att kopiera vissa handlingar (jfr MD 2000:16, där Marknadsdomstolen avvisat ett överklagande av ett beslut av Konkurrensverket om att avslå ett företags begäran att få göra en egen ljudupptagning vid förhör).

De frågor som Patent- och marknadsöverdomstolen då har att ta ställning till är om det enligt Europakonventionen eller EU-rätt föreligger en rätt för S&P att överklaga Konkurrensverkets kopieringsbeslut och om så är fallet det ändå, trots överklagandeförbudet i 7 kap. 1 § konkurrenslagen, finns någon ordning som uppfyller denna rätt, eller om en sådan rätt ska uppfyllas genom en prövning i Patent- och marknadsdomstolen.

När det gäller vilka krav som kan anses följa av Europakonventionen avseende rätten till domstolsprövning av enskilda åtgärder som Konkurrensverket vidtar under genomförandet av en platsundersökning gör Patent- och marknadsöverdomstolen följande bedömning.

Artikel 6.1 i Europakonventionen innehåller bestämmelser om rätten till domstolsprövning. I Europadomstolens praxis finns uttalanden om att artikeln innebär att parter som berörs av ett beslut om platsundersökning har rätt till en rättslig prövning av såväl beslutet som medger undersökningen som åtgärder som vidtas med stöd av beslutet (se mål 29408/08 Canal Plus mot Frankrike, punkten 36, mål 29613/08 Primgaz mot Frankrike, punkten 24, och mål 18497/03 Ravon et al. mot Frankrike, punkten 28). Det finns dock anledning att understryka, att den fråga som Europadomstolen huvudsakligen hade att ta ställning till i de nu omnämnda avgörandena var om en kassationsprövning av det underliggande beslutet om platsundersökning kunde anses tillräcklig för att uppfylla kraven enligt artikel 6.1 i Europakonventionen, eftersom en sådan prövning inte innefattade en överprövning av de omständigheter i sak som låg till grund för beslutet om platsundersökning (se mål 29408/08 Canal Plus mot Frankrike, punkterna 42–45, mål 29613/08 Primgaz mot Frankrike, punkterna 32–33, och mål 18497/03 Ravon et al. mot Frankrike, punkten 29). I det sammanhanget har Europa-

domstolen gjort generella uttalanden om innebörden av artikel 6.1 även såvitt avser åtgärder som vidtas med stöd av ett beslut om platsundersökning. Europadomstolens avgöranden omfattade alltså inte någon prövning av frågan om rätten till domstolsprövning av konkreta efterföljande åtgärder. Den slutsats som Patent- och marknadsöverdomstolen ändå drar av Europadomstolens uttalanden i ovan nämnda avgöranden är att artikel 6.1 i Europakonventionen ska tolkas så att den innebär en rätt till någon form av domstolsprövning också av efterföljande åtgärder som en konkurrensmyndighet vidtar efter ett beslut om platsundersökning. Patent- och marknadsöverdomstolen noterar också att Europadomstolen har uttalat att artikel 6.1 i Europakonventionen är *lex specialis* i förhållande till artikel 13, i kombination med artikel 8, i Europakonventionen (se t.ex. mål 29613/08 Primgaz mot Frankrike, punkten 23).

I 5 kap. 6 § konkurrenslagen anges vilka åtgärder som Konkurrensverket har rätt att vidta när verket genomför en platsundersökning. Bestämmelsen träffar såväl den situationen att platsundersökningen genomförs hos det berörda företaget som den situationen att verket, med den berördes samtycke, har flyttat elektroniskt lagrad information till verkets lokaler, se 5 kap. 6 § andra stycket. Av samma stycke följer också att i det fall som elektroniskt lagrad information har flyttats till verkets lokaler, har det berörda företaget rätt att hos verket följa de åtgärder som verket vidtar.

I 5 kap. 10 § konkurrenslagen anges att Konkurrensverket får begära handräckning av Kronofogdemyndigheten för att genomföra de åtgärder som verket har rätt att vidta enligt 5 kap. 6 § första stycket 1, 2 och 4. Konkurrensverket kan alltså begära Kronofogdemyndighetens bistånd oavsett om åtgärderna ska genomföras hos det berörda företaget eller i verkets lokaler. Att bestämmelsens ordalydelse är att Konkurrensverket får begära handräckning kan inte tolkas på så sätt att det är upp till verket att vid oenighet själv bestämma om verket vill begära Kronofogdemyndighetens bistånd eller själv genomföra åtgärden, t.ex. kopiera handlingar. Systematiskt kan inte ordningen förstås på annat sätt än att Konkurrensverket vid oenighet måste begära handräckning om verket vill gå vidare med åtgärden. Däremot är det förstås upp till verket att avgöra om myndigheten vill begära sådan handräckning eller om verket vill avstå från åtgärden.

Då frågan om Konkurrensverkets möjligheter att granska och kopiera elektroniskt lagrad information i verkets egna lokaler lagreglerades, bekräftades i förarbetena att frågan om verkställighet av om en viss affärshandling ska få granskas och kopieras kan aktualiseras även vid oenighet om vad undersökningen omfattar, dvs. även i den situationen att parten gett sitt samtycke till att information flyttas (se prop. 2014/15:96 s. 14).

Enligt Patent- och marknadsöverdomstolens mening framgår alltså av bestämmelsen i 5 kap. 10 § konkurrenslagen och systematiken bakom den att Konkurrensverket, vid oenighet mellan verket och det berörda företaget om visst material ska få kopieras med stöd av det underliggande platsundersökningsbeslutet, måste begära handräckning av Kronofogdemyndigheten för att genomföra den omtvistade åtgärden. Detta gäller alltså även i de fall åtgärden avser information som flyttats till Konkurrensverkets lokaler. Följden blir då att Kronofogdemyndighetens beslut kan bli föremål för domstolsprövning enligt bestämmelserna i 18 kap. utsökningsbalken (se prop. 2014/15:96 s. 13 f. och s. 17).

Även om handräckningsförfarandet, enligt Patent- och marknadsöverdomstolens bedömning, inte framstår som helt ändamålsenligt för att pröva om visst material omfattas av det underliggande platsundersökningsbeslutet och därför ska få kopieras av Konkurrensverket, finns det alltså genom detta förfarande möjligheter till överprövning i domstol vid oenighet mellan Konkurrensverket och det berörda företaget om vilka åtgärder som verket får vidta vid genomförandet av en platsundersökning. Enligt Patent- och marknadsöverdomstolen finns det inget stöd för att Europakonventionen ger en rätt till en mer omfattande domstolsprövning än den som följer av den ovan redovisade ordningen. Inte heller Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna, eller EU-rätten i övrigt, ger enligt Patent- och marknadsöverdomstolens bedömning någon sådan mer omfattande rätt till domstolsprövning.

S&P har gjort gällande att bolagen motsatte sig att Konkurrensverket kopierade de aktuella handlingarna. Men även om Konkurrensverket inte följt den utpekade

ordningen att begära handräckning vid oenighet, kan detta inte medföra att en domstolsprövning av kopieringsbeslutet, i annan ordning än den som alltså redan finns, skapas i det enskilda fallet. Den kränkning av S&P:s rätt till domstolsprövning som kan ha förekommit får hanteras på annat sätt (jfr NJA 2012 s. 1038 I och II).

Av dessa skäl är det Patent- och marknadsöverdomstolens slutsats att S&P inte har rätt att få Konkurrensverkets kopieringsbeslut överprövade av Patent- och marknadsdomstolen.

Patent- och marknadsdomstolens beslut att avvisa S&P:s överklagande av Konkurrensverkets beslut den 20 september 2017 ska därför inte ändras. S&P:s överklagande ska alltså avslås.

Beslutet under punkten 2 innehåller enligt Patent- och marknadsöverdomstolen frågor där det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att ett överklagande prövas av Högsta domstolen. Beslutet får därför överklagas. (1 kap. 3 § tredje stycket lagen, 2016:188, om patent- och marknadsdomstolar)

HUR MAN ÖVERKLAGAR beslutet under punkten 2, se bilaga A
Överklagande senast 2017-12-11

Beslutet under punkten 1 får inte överklagas.

Christian Ekmer
Protokollet uppvisat/

Hur man överklagar Patent- och marknadsöverdomstolens avgörande

Den som vill överklaga Patent- och marknadsöverdomstolens avgörande ska göra det genom att skriva till Högsta domstolen. Överklagandet ska dock skickas eller lämnas till Patent- och marknadsöverdomstolen.

Senaste tid för att överklaga

Överklagandet ska ha kommit in till Patent- och marknadsöverdomstolen senast den dag som anges i slutet av Patent- och marknadsöverdomstolens avgörande.

Beslut om häktning, restriktioner enligt 24 kap. 5 a § rättegångsbalken eller reseförbud får överklagas utan tidsbegränsning.

Om överklagandet har kommit in i rätt tid, skickar Patent- och marknadsöverdomstolen överklagandet och alla handlingar i målet vidare till Högsta domstolen.

Prövningstillstånd i Högsta domstolen

Det krävs prövningstillstånd för att Högsta domstolen ska pröva ett överklagande. Högsta domstolen får meddela prövningstillstånd endast om

1. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av Högsta domstolen eller om
2. det finns synnerliga skäl till sådan prövning, så som att det finns grund för resning, att domvillan förekommit eller att målets utgång i hovrätten uppenbarligen

beror på grovt förbiseende eller grovt misstag.

Överklagandets innehåll

Överklagandet ska innehålla uppgifter om

1. klagandens namn, adress och telefonnummer,
2. det avgörande som överklagas (domstolens namn och avdelning samt dag för avgörandet och målnummer),
3. den ändring i avgörandet som klaganden begär,
4. de skäl som klaganden vill ange för att avgörandet ska ändras,
5. de skäl som klaganden vill ange för att prövningstillstånd ska meddelas, samt
6. de bevis som klaganden åberopar och vad som ska bevisas med varje bevis.

Förenklad delgivning

Om målet överklagas kan Högsta domstolen använda förenklad delgivning vid utskick av handlingar i målet, under förutsättning att mottagaren där eller i någon tidigare instans har fått information om sådan delgivning.

Mer information

För information om rättegången i Högsta domstolen, se www.hogstodomstolen.se